

Valtiovarainministeriö

OSAKESÄÄSTÄJIEN KESKUSLIITON LAUSUNTO – ARVOPAPERIKESKUSASETUS-HANKE, VM033:00/2014

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Osakesäästäjien Keskusliitolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausunnoissa pyydetään keskittymään erityisesti yksilöllistä asiakaserottelua ja omistuksen julkisuutta koskeviin ehdotuksiin.

Osakesäästäjien Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida luonnosta ja lausumme seuraavaa.

Omistusten läpinäkyvyydestä yleisesti

Sekä G20 maiden yhdessä laatimat omistusten läpinäkyvyyttä koskevat periaatteet että nyt käsillä oleva Euroopan unionin arvopaperikeskusasetus korostavat tosiasiallisen edunsaajan (beneficial owner) tunnistamisen tärkeyttä.

Suomessa ja muissa Pohjoismaissa omistusten läpinäkyvyys on jo pitkään ollut monia maita edellä. Nyt Euroopan unionin arvopaperikeskusasetus on laadittu siinä tarkoituksessa, että moniportaisista hallinto- ja säilytysmalleista siirryttäisiin vähitellen yksinkertaisempiin ja läpinäkyvämpiin omistusmalleihin myös muualla Euroopassa.

Tätä taustaa vasten on erikoista, että Suomessa lainsäädäntöä halutaan viedä päinvastaiseen suuntaan ja vieläpä arvopaperikeskusasetuksen tavoitteiden ja hengen vastaisesti. Arvopaperikeskusasetus vaatii jatkossa arvopaperikeskuksia tarjoamaan sijoittajakohtaisia tilejä, joten väite, jonka mukaan nykyinen vaatimus kotimaisten sijoittajien suorasta omistuksesta estäisi kilpailun, on Osakesäästäjien Keskusliiton näkemyksen mukaan virheellinen.

Omistusten julkisuudesta

Osakeyhtiöiden täytyy osakeyhtiölain mukaan ylläpitää ajantasaista osakasluettelo, joka arvo-osuusjärjestelmässä olevien kotimaisten osakeyhtiöiden osalta laaditaan arvopaperikeskuksessa arvo-osuustilikirjausten pohjalta. Kyseinen osakasluettelo tuo osakkeenomistajille myös osakkeisiin kuuluvat yhtiöoikeudelliset oikeudet, jotka ovat keskeinen peruste ylipäänsä omistaa osakkeita.

Osakesäästäjien Keskusliitto pitää ongelmallisena sitä, että valtiovarainministeriön esityksen ratkaisut heikentävät osakkeenomistajien yhtiöoikeudellisten oikeuksien hallintaa ja sijoittajansuojaa. Esityksessä todetaan, että yksilöllisesti eroteltujen omaisuudenhoitotilien yleisöjulkisuus toteutettaisiin osakasluetteloista erillisillä luetteloilla arvopaperikeskuksessa. Näiden luetteloiden yhtiöoikeudellinen merkitys jää olemattomaksi, jolloin osakkeenomistajan

tulisi esimerkiksi yhtiökokoukseen osallistuakseen kirjauttaa omistuksensa väliaikaiseen osakasluetteloon.

Lisäksi, koska arvopaperikeskusasetuksen mukaan yhtiön tulee vapaasti voida valita käyttämänsä arvopaperikeskus, voisi kotimainen yhtiö halutessaan valita arvopaperikeskuksen, joka ei tarjoaisi omistajatietopalvelua. Kuten todettua, osakeyhtiölain mukaan yhtiön on kuitenkin ylläpidettävä ajantasaista osakasluetteloa arvo-osuustilien perusteella. Kysymys siitä, miten tämä toteutetaan ehdotetussa mallissa aukottomasti, jää hieman avoimeksi. Tästä syystä osakeyhtiölakiin tulisi lisätä pykälä, jonka mukaan kotimainen liikkeeseenlaskija voisi siirtää yhtiönsä osakkeet ainoastaan sellaiseen arvopaperikeskukseen, joka tarjoaa suoraa omistusta tai vähintään yksilöllistä asiakaserottelua.

Yksilöllinen asiakaserottelu

Moniportaiseen säilytykseen siirtymistä on usein perusteltu kustannussäästöillä. Nyt ehdotettu yksilölliseen asiakaserotteluun perustuva malli edellyttäisi joka tapauksessa kaikkien omistusmuutosten kirjausta arvopaperikeskuksen tasolla oli kyse sitten suoran omistuksen mallista tai moniportaisesti hallinnoidusta mallista, joten moniportaisessa mallissa sijoittajien ja liikkeellelaskijoiden kustannukset eivät ainakaan vähenisi.

Lisäksi sijoittajille tulisi ylimääräisiä kustannuksia yhtiöoikeudellisten oikeuksiensa käytöstä muun muassa yhtiökokoukseen osallistumisen yhteydessä.

Tällä hetkellä suomalaisten osakkeenomistajien säilytyskustannukset ovat esityksen perusteluista poiketen jo nykyisellään kansainvälisesti hyvin kilpailukykyisellä tasolla.

Moniportaiseen säilytykseen liittyy myös yksilöllisen asiakaserottelun vaihtoehdossa riski säilytysyhteisön konkurssista, jolloin säilytyksessä olevat arvopaperit voivat jäädä konkurssipesään selvittelyn ajaksi jopa moniksi vuosiksi ilman omistajan mahdollisuutta hallinnoida omaisuuttaan. Osakesäästäjien Keskusliiton mielestä mahdollisuutta tämän riskin toteutumiseen ei tule edes tarjota sijoittajille.

Yhteenveto

Suoran omistuksen malli on tehokkain, läpinäkyvin ja luotettavin malli sekä omistajien yhtiöoikeudellisten oikeuksien hallinnoimiseksi että omistustietojen reaaliaikaisen julkisuuden varmistamiseksi. Ehdotetussa mallissa pyyntöjen kautta eri lähteistä kerättäviä omistajatietoja ei edes pystyittäisi täsmäyttämään arvo-osuustileihin, joten omistustietojen ajantasaisuus ja oikeellisuus jäävät kyseenalaisiksi.

Osakesäästäjien Keskusliiton näkemyksen mukaan arvopaperikeskusasetuksen 38 artikla tarjoaa mahdollisuuden vaatia kotimaisilta osakkeenomistajilta edelleen suoraan hallittua omistusta.

OSAKESÄÄSTÄJIEN KESKUSLIITTO RY

Antti Lahtinen
toimitusjohtaja